

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravnški prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXIII.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 3. aprila (April 3), 1930.

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 79

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PURITANSKA ETIKA V AMERIŠKIH FILMIH

Magnatje govorečih filmov sprejeli Haysov kodeks moralnih pravil najreakcionarnejšega kalibra

Hollywood, Cal. — Ameriške filmske družbe, ki producirajo govoreče filme za ameriška kinopogledališča in takorekro za ves svet, so ta teden sprejele nova etična pravila za svoje filme. Pravila je sestavil Will Hays, vrhovni car filmske cenzure.

Na podlagi tega novega kodeksa etike so se filmski magnatje obvezali, da v govorečih dramah na platnu in vseh drugih scenah ne sme biti simpatij z zločinci niti nobenega smešnega "naravnih niti človeških zakonov." Prohibicija se tudi ne sme smešiti! Maščevalnost ne sme biti upravičen motiv.

Dalje se mora v filmih respektirati "svetost" zakona med moškim in ženo in nezvestoba moža ali žene se ne sme nikdar opraviti. Bela sužnost in seksualna razuzdanost se mora izključiti iz filmov.

Nadalje mora biti v filmih velik respekt do vere in duhovščine. Nobena religija se ne sme smešiti in duhoven ne sme nikdar nastopiti v vlogi komičnega karakterja ali zloduha.

V govoru ne sme biti profanosti in obscenčnih besed niti prizorov plesa, ki so kolikolič suggestivni; okrutnost namram otrokom mora izginiti in vse scene policijskega "tretjega reda" ali elektrifikacije ter obešanje ločincev morajo biti "zelo previdne."

Končno določa Haysova etika, da mora biti v filmih respekt do "zgodovinskih institucij" in do "prominentnih oseb v tujini."

KONFERENCA V LONDONU BO KONČALA S FIASKOM

Imperialistične države še niso pripravljene na razorožitev, pravi Nock

New York. — (F. P.) — Vse dosedanje mirovne konference niso prinesle rezultatov, kot so jih ljudstva pričakovala in niso bile vredne stroškov, ki so bili z njimi v zvezi, konstatira Albert Jay Nock v reviji "New Freeman."

V članku Nock citira izjavo o. Eta ameriške revolucije, ki je dejal, da bodo narodi šli v vojno, kadarkoli jim bo kazalo, da bodo s tem nekaj pridobili zase. Kadar se vojno smatra za dobro investicijo, je skoro gotovo, da se bodo imperialisti odločili za vojno. Ako bi ena ali druga država podzela korake za razorožitev, bi bilo nadaljnje postopanje v tej smeri olajšano ostalim državam. Toda do zdaj še ni nobena država pokazala resne volje, da to stori, kljub izjavam državnikov, ki v javnosti poudarjajo potrebo razorožitve, na skrivaj se pa pripravljajo za bodočo vojno.

Starostna pokojnina v državi New York

Albany, N. Y. — Governor Roosevelt je te dni podpisal zakon za starostno pokojnino, ki je bil pred nekaj dnevi sprejet v državni legislaturi. Zakon bo stopil v veljavo 1. maja. Zakon določa podporo od \$5 do \$50 mesečno za osebe, ki so stare nad 65 let in nimajo svojcev, ki bi skrbeli za nje. V državi New York je okrog 50,000 moških in žensk, ki bodo po novem zakonu dobile podporo kot jo določa zakon za starostno pokojnino. Sodi se, da bo država v prvem letu izplačala več kot dvajset milijonov dolarjev podpore stari osebam.

Prosperiteta: 700 milijonov v dividendah ta mesec

New York. — Večina ameriških korporacij izplača četrtletne dividende ta mesec. Osemsto večjih korporacij in 1800 manjših družb bo izplačalo v aprilu skupaj okrog 700 milijonov dolarjev dividend. Takoj prvi dan v mesecu so izplačala znašala približno \$550,000,000. Skupna vsota izplačanih dividend v prvem četrtletju tega leta je znašala \$1,170,082,645, to je 17 odstotkov več kot lani v tem času. Prosperiteta ameriških korporacij narašča!

Nadprodukcija vzrok bedi

Zlo bi bilo hitro odpravljeno, ako bi se brezposelnim delavcem dalo priliko do zaslužka

Washington, D. C. — (F. P.) — V odgovoru na vprašanje: "Kaj je kapitalistična ekonomija?" pravi Cedric Long, načelnik Ameriške kooperativne lige, da je nadprodukcija glavni vzrok bedi in brezposelnosti.

Long citira besede dr. Julius Kleina, pomožnega tajnika v zveznem trgovinskem departmentu, ki je dejal, da skoro dve tretjini prebivalstva na svetu živita v deželah, kjer vlada občutno pomanjkanje vsakdanjih potrebščin, akoprav je vsega v izobilju.

Z modernimi stroji in iznajdbami, s katerimi že sedaj razpolaga poljedelstvo in industrija, bi se lahko produciralo toliko stvari, da ne bi bilo treba nobenemu trpeti pomanjkanja. Svetovno prebivalstvo bi lahko porabilo 50% več sladkorja, 60% več volne in svile ter drugih stvari, katere potrebuje. Nesposobnost kapitalističnega sistema z ozirom na produkcijo in distribucijo je glavni vzrok bedi in pomanjkanju, pravi Long.

Še nekaj o ljudskom štolju

Zahtevajte od števec izkaznico, da vas ne bi kdo prevaril

Chicago. — Popisovalci prebivalstva Združenih držav so zdaj na delu. V čikaškem okraju Cook je šlo večeraj zjutraj na delo 3500 popisovalcev in števec ali "enumeratorjev." Ta posel opravljajo moški in ženske.

Ljudje pa morajo biti previdni. Ne smejo pustiti v hišo vsakogar, ki pravi, da je "enumerator." Slučaj se je že zgodil, da sta dva roparja prišla v stanovanje pod pretvezo, da popisujeta prebivalce. Najboljše je, da zahtevate od vsakega, ki pride s tem namenom, naj pokaže "credential," to je pooblastilo ali izkaznico, da je pravi. Vsak pravi popisovalec nosi pri sebi veliko listino "credential," ki je podpisana od direktorja cenzusa in lokalnega supervizorja. Direktor cenzusa je W. M. Stewart. V vsako hišo pride le eden popisovalec. Tako poroča J. E. Vesely, predsednik čikaškega census advisory komiteja.

Vesely apelira na vse prebivalce, naj bodo uljudni s števeci, ne smejo jih priganjati in vsakdo naj odgovarja na vsa vprašanja resnično in pravilno, ker drugače jih lahko zadene kazen.

V Pani molijo za propadle banke!

Pana, Ill. — Tu sta propadli dve banki in dušni pastir J. E. Corwin je pozval prebivalce v svojo cerkev, da vsak dan popoldne in zvečer molijo za srečno rešitev finančne krize, ki je zadela mesto valed dvojnega bankrota. Kakor vse kaže, bo se bil kasneje ranjen v boju s brskimi žandarji.

Potres na Grškem

Atene, 2. apr. — Hud potres je včeraj obiskal Volo in okolico v Tesaliji na Grškem. Petnajst hiš se je porušilo in med ljudmi je zavladala velika panika.

ORGANIZATORJI PREGANJANI V PITTSBURGU

V akcijo proti policiji je posegla Unija za ameriške civilne svobodščine

Pittsburgh, Pa. — (F. P.) — Tukajšnja policija je pričela s sistematičnim uvajanjem terorja proti organizatorjem levičarske Trade Union Unity lige, ki so na delu, da organizirajo jeklarske delavce. Policija vpadla na zborovanja, ki se vrše z dovoljenjem oblasti in izvršuje aretacije. V zadnjih par dneh je aretirala večje število govornikov, ki so nastopili na shodih jeklarskih delavcev.

Trade Union Unity liga pošilja svoje organizatorje v središča jeklarske industrije. Delavcem deli tiskovine, v katerih jih poziva na upor proti izkoriščanju in naj pristopijo v svojo organizacijo. Policija je aretirala več organizatorjev, čijih edini zločin je bil razpečevanje tiskovin med delavce.

Policija je pred par dnevi aretirala zastopnika Unije za ameriške civilne svobodščine, ker je odprto protestiral proti postopanju policije, ki je udrla na privatno zborovanje jeklarskih delavcev, češ, da policija sama krši državne zakone z napadi na govornike na shodih, ki se vrše z dovoljenjem oblasti. Zastopnik je bil odpeljan v ječo in ko je hotel govoriti s svojim odvetnikom, so ga jetniški pazniki preprečili. Za zadevo se je začela zanimati unija in podzela je korake, da pridejo nasilniki pred sodišče.

STAVBNI DELAVCI ZA STAVKALI

Vzrok stavki je bilo postopanje podjetnika, ki je oddal nekatera dela neunijski tvrdki

New York. — (F. P.) — Unijski železarski delavci so odšli na stavko, ker je Starret Bros. konstrukcijska kompanija oddala nekatera dela pri gradnji Empire State nebotalnika v roke neunijski tvrdki. Alfred E. Smith, načelnik Empire State korporacije, katerega je v zadnji predsedniški kampanji podpiralo tudi unijsko delavstvo, je obljubil, da bo posredoval med podjetniki in unijskimi uradniki, da se spor izravna.

Post & McCord Co., kateri so bili oddaja nekatera konstrukcijska dela, je članica Iron lige in odprta sovražnica unijskih delavcev že od l. 1905, ko je stavbinska unija vodila bitko proti American Bridge Co., podružnici jeklarskega trusta.

WHOOPEE NA BALKANU

Nov komitaški vpad v Srbijo; dva ubita na bolgarsko-rumunski meji

Budapešta, 1. apr. — Dva moža sta bila ubita in osem ranjenih v krvavi bitki med Bolgari in rumunskimi "kolonisti" v Dobrudži. Bitka je divjala v pondeljek v vasi Bogdanovo. Veliko število Bolgarov je bilo aretiranih.

Dunaj, 1. apr. — Makedonski komitaši so spet vpadli v južno Srbijo. Napadli so vas Kalargi in ufeji župana ter več drugih vodilnih vaščanov, katerim so pobrali vso obleko, denarja jim pa niso vzeli. Trije komitaši so bili kasneje ranjeni v boju s brskimi žandarji.

Capone dobil 50 glasov za župana v Iowi!

Monticello, Iowa. — V tem malem mestecu so bile 1. aprila volitve za župana. Stari župan ni imel protikandidata. Ko so zvečer prešteli glasove, so našli 50 glasov za čikaškega butelgarskega kralja Al Capone. Če bi bil dobil še 65 glasov, bi bil izvoljen!

Stavbni delavci za petdnevnik

Boston, Mass. — Organizirani stavbinski delavci so se podali v boj za pet dni dela v tednu, ki so ga že imeli l. 1915 in ga izgubili štiri leta pozneje.

V Londonu molijo dva ali tri separatne pakte

Amerika paktira z Japonsko in Anglijo s Francijo, zadnja pa z Italijo

London, 2. apr. — Danes se širi govorica, da bo mornarična konferenca petih pomorskih sil zaključena na podlagi dveh ali treh separatnih paktov. Na ta način se izognejo fiasku, da bi šli domov s praznimi rokami.

Američani in Japonci se dogovarjajo glede "pacifičnega pakta," ki bi določal, da Amerika obdrži do leta 1936 18 večjih križark z osepalskimi topovi, Japonska pa 12 enake kategorije. V enakem razmerju se dogovore glede rušilcev in podmornikov. Temu paktu se morda pridruži tudi Anglija, ki ima interese na južnem Pacifiku.

Drugo paktiranje je med Anglijo in Francijo ter med Francijo in Italijo za "sredozemski pakt." Kolikor uspeha bo tu, ne ve še nihče. Dogovor med Anglijo in Francijo je mogoč, težko pa bo kaj z Italijo, ki trdovratno vztraja za pariteto s Francijo.

Pristransko postopanje zveznega uradnika

Nasprotuje pogodbam, ki jih sklenejo levičarske unije z delodajalci

New York. — (F. P.) — Da li ima zvezni uradnik v delavkem departmentu pravico vmešavati se v pogodbe, katere sklepajo levičarske unije z delodajalci, je vprašanje, katerega je Unija za ameriške civilne svobodščine predložila tajniku zveznega delavskega departmента Davisu. Vprašanje se v prvi vrsti tiče Charles G. Wooda, ki je v New Yorku in v južnih državah podzvel akcijo, da razveljavi pogodbe, ki so bile sklenjene med levičarskimi unijami in delodajalci.

V New Yorku je Wood poskušal razveljaviti pogodbo, ki je bila sklenjena med Independent Shoe Co. in levičarsko unijo čevljarjev. Njegovo vmešavanje je dalo povod dolgoletni stavki, ki je dala newyorški policiji priliko, da je ponovno pokazala svoje brutalnosti.

Direktor Unije za ameriške civilne svobodščine opozarja delavskega tajnika Davisa na dejstvo, da mora biti zvezni uradnik nepristranski in spornih zadevah pri sklepanju pogodb, ki pridejo v roke federalnega spravnega odbora, Baldwin je pokazal na Woodovo postopanje, ko je podzvel akcijo za deportacijo Ellen Dawsonove, organizatorice levičarske tekstilne unije. Zadeva je prišla pozneje pred sodnika, ki je označil Woodovo gonjo proti organizatorji za krivično, ker jo je preganjal radi njenih idej, ne da bi kršila katerikoli postavbo.

Wood je bil tudi eden izmed tistih, ki so odobrvali brutalno taktiko newyorške policijskega komisarja Whalena, katero je izvajal proti delavcem, ki so se udeležili protestnih demonstracij radi brezposelnosti.

Senat Walsh iz Massachusettsa predlog za zvišanje carine zločin nad ameriškim ljudstvom, ki bo moralo plačevati višje cene za živila, obleko in druge življenske potrebščine.

Senat Walsh iz Massachusettsa je dejal, da je sprejet predlog za zvišanje carine zločin nad ameriškim ljudstvom, ki bo moralo plačevati višje cene za živila, obleko in druge življenske potrebščine.

Komunisti in newyorška policija

New York. — I. Amter, distriktni tajnik komunistične stranke, je te dni poslal pismo policijskemu komisarju Whalenu, da bo dal odstraniti s sile policije, ki prihajajo na privatna zborovanja komunistov.

GREEN SVARI KONGRES PRED REVOLUCIJO

Predsednik Ameriške delavske federacije sluti vstajo brezposelnih, če ne bo odpomel

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je v torek dejal pred senatnim trgovinskim odevkom, da možnost revolucije v Ameriki ni izključena, ako kongres ne sprejme ukrepov za omejitve brezposelnosti ali za omiljenje posledic brezdelja.

Green je zagovarjal tri predloge pred odevkom, ki se tičejo brezposelnosti. Rekel je, da je bilo v februarju 3,700,000 delavcev brez dela v Združenih državah, kar pomeni 400 milijonov dolarjev izgube na mezdah. Prve tri mesece tega leta so izgube na mezdah znašale skoro eno milijardo dolarjev.

"Delavci in delavke trpe pomanjkanje hrane, ker so brez dela in tega ne sme Amerika dopustiti," je rekel Green. "Dopustiti ne sme tudi, da novi stroji mečejo delavce na cesto. Nekaj je treba storiti takoj. Vlada mora pomagati brezposelnim delavcem na kakršenkoli način, če ne, bo prejalalej imela opraviti z revolucijo."

Green je tudi rekel, da bo Amerika morala uvesti "Dole system" ali državno denarno podporo za brezposelne, ako prej ne reši vprašanja brezposelnosti na drugi način. Amerika še danes nima sistema, da bi vedela, koliko ljudi je brez dela in kake potrebe ima ta ali ona industrija.

ZAGOVORNIKI VISOKI CARINE PRAZNUJEJO ZMAGO

Velevobisti z Grundyjem na čelu so uspeli s svojim načrtom. Posledice visoke carine bodo trpeli odjemalci

Washington, D. C. — (F. P.) — Senator La Follette, ki je označil sprejetje carinskih predlogov za napad na žepce odjemalcev, ki bodo morali plačati milijardo dolarjev več letno za življenske potrebščine, je v žgoči kritiki neumljeno bil senatorje, ki so glasovali za predloge za zvišanje carine.

"Sprejetje predlog, kakršne so bile predložene in za katere so šli v boj zakulisniki, katerim načeluje senator Grundy, pomeni dejanje, ki nima para v zgodovini senata," je dejal La Follette. "Tajna propagandna lobisti je povzročila, da so nekateri senatorji spremenili svoje stališče čez noč in so glasovali kot so jim ukazali zakulisniki, ki so v službi privatnih interesov. Ameriško ljudstvo je sedaj izročeno na milost in na nemilost korporacijam, da ga bodo poljubno izkoriščale. Sprejeli ste predloge v znamenju trumfata, toda čas bo prišel, ko se boste kesali svojega dejanja. Volitve v novembru bodo pokazale, da se ameriško ljudstvo ne strinja, kadar senatorji glasujejo za legislativno, katero priporočajo lobisti, ki so v službi ameriških komercialnih interesov."

Senator Walsh iz Massachusettsa je dejal, da je sprejet predlog za zvišanje carine zločin nad ameriškim ljudstvom, ki bo moralo plačevati višje cene za živila, obleko in druge življenske potrebščine.

Ameriški suhači pomagajo Švicarjem

Zeneva, 2. apr. — Ameriški prohibicionisti financirajo kampanjo suhačev stranke v Švici. Prihodnje nedelje se vrši v Švici plebiscit ali splošno glasovanje o predlogi, ki določa, da se zviša davek na alkoholne pijače in da federalna vlada prevzame vse privatne žganjarske kotle. Ameriški suhači se zelo zanimajo za izid tega plebiscita.

Električno slušalo za gluhe iznajdeno

Dunaj, 2. apr. — Dr. Stephan Jelinek, profesor na dunajski univerzi, in Theodor Schreiber, električni inženir, sta iznašla aparat, na katerega gluhi lahko slišijo. Te dni so bile demonstracije z aparatom pred zdravniki in časopisi poročajo na dolgo in široko o možnostih nove iznajdbe, ki morda odpravi gluhost. Aparat je električen, ki sprejema in pošilja v živce v možganih glasove po električnih valovih in gluhec jih sliši.

Kriza v avtomobilski industriji

Ameriški avtomobilski magnatje v boju za svetovne trge

Detroit, Mich. — (F. P.) — Ameriška avtomobilska industrija stoji pred polomom. Produkcija avtomobilov v prvih treh mesecih tekočega leta je za polovico manjša kot je bila v istem času prejšnjega leta.

Izvoz ameriških avtomobilov v inozemstvo je padel za eno tretjino v enem letu. Evropski avtni tovarnarji so se začeli zavdati nevarnosti; ki jim preti radi izvoza ameriških avtomobilov, pa so se pričeli organizirati. V Franciji so pričeli z akcijo za zvišanje carine na ameriške avtomobile, kar je bilo vzrok za veliko nejevoljo v ameriških trgovskih krogih. Zagrozili so takoj, da bodo vprizorili agitacijo proti importiranju francoskih izdelkov v Ameriko. Situacija je postala že tako resna, da je moral poseči v boj ameriški poslanik v Franciji, kateremu se je končno posrečilo prepričati, da ni državna zbornica sprejela zakona, ki je določal visoko carino na ameriške avte, kar bi imelo za posledico ukinitve izvoza.

Medtem je nemški parlament omejil število avtov, ki se lahko izvozi iz Amerike v Nemčijo. Nemški avtni tovarnarji so v to svrhu sklenili poseben dogovor z avtnimi tovarnarji v Belgiji, Italiji in Avstriji, ki tvorijo podlagu ustanovitvi kartela, v katerem bodo združeni vsi avtni tovarnarji v Evropi, da tako preprečijo izvoz ameriških avtov v Evropo. Vsa znamenja kažejo, da se bodo avtni magnatje odločno upirali podjarmljenju, ki jim preti od strani ameriških avtnih tovarnarjev.

Velika Britanija tudi ne ostaja v boju proti ameriškim komercialnim interesom. Pod vodstvom agresivne delavske vlade si hoče zagotoviti svetovne trge, ki jih ogrožajo ameriški interesi. Poročilo iz Londona govori, da je J. H. Thomas, načelnik vladnega biroja za inozemsko trgovino, imel več tajnih sestankov z britskimi avtnimi tovarnarji, na katerih se je razpravljalo o načrtih za reorganizacijo britske avtne industrije tako, da bo lahko konkurirala z ameriško.

Razvoj dogodkov v boju avtnih magnatov za svetovne trge ne obeta nič dobrega za ameriške delavce, ki so uposleni v avtni industriji. To pomeni znižavanje mezd, brezposelnost in delavci, ki bodo ostali v tovarnah, bodo izpostavljeni še večjemu priganjstvu kot doslej.

Washington, D. C. — (F. P.) — Deset krajevnih unijskih ognjehasecev je organiziralo državni svet, ki bo v prvi vrsti gledal za izboljšanje njihovih ekonomskih interesov. V Philadelphiji je bila ustanovljena nova postojanka, ki že šteje 800 članov.

NAPREDEK UNIJSKE OGNJEGASCEV

Nova postojanka ustanovljena v Philadelphiji

Washington, D. C. — (F. P.) — Deset krajevnih unijskih ognjehasecev je organiziralo državni svet, ki bo v prvi vrsti gledal za izboljšanje njihovih ekonomskih interesov. V Philadelphiji je bila ustanovljena nova postojanka, ki že šteje 800 članov.

ZELEZNIČARJI KRITIZIRAJO HOOVERJA

Z imenovanjem Parkerja članom zveznega vrhovnega sodišča je Hoover pokazal, da stoji na strani openšarjev, pravi glasilo železniških bratovščin

Washington, D. C. — (F. P.) — Tednik "Labor" v posebnem članku ostro kritizira postopanje predsednika Hooverja, ker je imenoval J. J. Parkerja članom zveznega vrhovnega sodišča. Članek je bil prioben baš v času, ko so se voditelji železniških bratovščin mudili na konferenci, na kateri so razpravljali o stališču, ki ga bodo zavzeli napram kandidatom s t r i h strank v prihodnji volilni kampanji.

"Z imenovanjem Parkerja članom vrhovnega sodišča," pravi urednik, "je predsednik Hoover zadal močan udarec organiziranemu delavstvu. Njihovo pričakovanje, da bo Hoover potem, ko je že imenoval konservativnega Hughesa načelnikom vrhovnega sodišča, izbral delavstvu naklonjenega sodnika na izpraznjeno mesto, ki je nastalo po smrti sodnika Sanforda, se je izjalovilo.

Hoover je imel mnogo progressivnih sodnikov na razpolago, toda odločil se je za znanega reacionarja, čigar glavni rekord je sodnijski odlok, ki je bil izdan proti rudarjem v West Virginiji, ki je uničil rudarsko unijo. Parker se je s svojim odlokom postavil na stran premogarskih baronov in openšarjev, ki so vodili ostro bitko proti rudarjem v znamenju brutalnosti in krvoprelitja."

Anglija odredila mir na bolgarski meji

Sto komitašev aretiranih, ko je bolgarska vlada dobila angleški ultimatum

Sofija, 2. apr. — Angleški poslanik v Jugoslaviji in angleški poslanik v Bolgariji sta včeraj obiskala bolgarskega zunanjega ministra Atanasa Burova in mu izročila zahtevo Anglije, da mora biti konec guerilskih bojev, ki jih povzročajo macedonski komitaši na meji Jugoslavije. Takoj potem je bolgarska vlada naznanila, da zatre komitaško gibanje. To svoje naznanilo je podprla z aretiranjem več kot sto komitašev v bolgarskem delu Macedonije. Aretacije se nadaljujejo.

NAPREDEK UNIJSKE OGNJEGASCEV

Nova postojanka ustanovljena v Philadelphiji

Washington, D. C. — (F. P.) — Deset krajevnih unijskih ognjehasecev je organiziralo državni svet, ki bo v prvi vrsti gledal za izboljšanje njihovih ekonomskih interesov. V Philadelphiji je bila ustanovljena nova postojanka, ki že šteje 800 članov.

Iz glavnega stana International Association of Fire Fighters je te dni prišlo poročilo, da so gasilci v Montrealu po dolgem boju izvojevali svoje zahteve za zvišanje mezd. Plača jim je bila zvišana za \$150 letno. V Hamiltonu, kjer je bil organizirana unija žele pred leto dni, so gasilci dobili \$100 letnega povška. Slična ugodna poročila o napredku unije gasilcev prihajajo tudi iz drugih ameriških in kanadskih mest.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drave (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inostanstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Čena oglasov po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom: PROSVETA

2637-59 South Laverdale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepaju, na primer (Feb. 23-26), poleg vsakega besedila na naslovu pomeni, da vam je s tem številom poslano brezplačno. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Nerešene zagonetke

Tedenski magazin "Liberty", ki se baha, da ima dva milijona naročnikov, ponuja celo vrsto denarnih nagrad (v skupni vsoti \$10,000) za rešitev gotovih zagonetnih umorov. Med temi zagonetnimi zločini, ki so se že obravnavali pred sodišči, a so še vedno zagonetke, se vedno "veliki misteriji", sta tudi "misterij Sacco-Vanzetti" in "misterij Tom J. Mooney".

V slučaju Sacco-Vanzetti je zagonetka sta bila dva italijanska delavca umorjena na električnem stolu v Bostonu. V slučaju druge zagonetke sta dva ameriška delavca še živa, toda v zaporu v San Quintinu na drugem koncu Amerike.

Razume se, da je na obeh slučajih še precej zagonetnosti: — še danes ni znano, kdo je izvršil dotične umore, radi katerih sta morala dva delavca umreti in druga dva delavca sta še v zaporu! To je ves "veliki misterij"; drugih misterijev ni.

Lep kompliment za ameriško justico, ko kapitalistični magazin ponuja visoke denarne nagrade za rešitev teh zagonetk! Justica je vendar na stališču, da sta bila oba slučajja pravično rešena. Zdjaj pa še ta sramota...

Governor Kalifornije se lahko čuti srečno, da lahko reši "misterij Toma J. Mooneyja," ki ni noben misterij, kar se tiče nedolžnosti Mooneyja in Billingsa; on lahko popravi krivico, ki se je zgodila obema. Za popravitev krivice, ki se je zgodila Saccu in Vanzettiju, je pa prepozno. Kaj si more misliti bivši governor Massachusettsa, ko danes čita, da je Sacco-Vanzetti jev slučaj uvrščen med zagonetke, ki še niso rešene?...

Kdo ima prav?

Na drugem mestu današnje Prosvete je članek "Flisa" o ljudskem štetju. V članku so navodila za naše ljudi, kako naj odgovore števecem glede materinskega jezika in rojstnega kraja. Glede jezika je vse v redu, toda glede rojstnega kraja, ki se nanaša na stari kraj, ima "Flis" napačno navodilo, ki je seveda v konfliktu z navodilom, katerega je imela Prosveta v svoji večrajšnji (sredini) številki.

Da bodo čitatelji na jasnem, jim povemo, da je Prosveta povzela svojo navodilo iz uradne tiskovine "Illustrative Example of Completed Population Schedule, Department of Commerce-Bureau of the Census (Form 15-3b)", ki služi za vzorec popisovalcem. Tam so vsa navodila za popisovanje in odstavek, na katerega se Prosveta opira, se glasi v originalu:

"If a person says he was born in Austria, Hungary, Germany, Russia, or Turkey as they were before the war, enter the name of the province in which born, as Alsace-Lorraine, Bavaria, Croatia, Galicia etc., or the name of the city or town in which born, as Berlin, Prague, Vienna, etc., as well as the name of the country."

V prevodu se to glasi: "Ako oseba reče, da je bila rojena v Avstriji, Ogrski, Nemčiji, Rusiji ali Turčiji, kakršne so bile pred vojno, zapiši ime province, v kateri je bila rojena, kot Alzacija-Lorena, Bavarska, Hrvaška, Galicija itd., ali ime mesta ali vasi rojstva, kot Berlin, Praga, Dunaj itd. ter ime dežele."

To je za nas avtoritativno, zato smo svetovali in še svetujemo, naj vsakdo, ki je bil rojen v prejšnji Avstro-Ogrski, pove zase in svoje starše ime province kot kraj svojega rojstva, na primer Carniola (Kranjsko), Styria (Štajersko), Carinthia (Koroško), Gorizia ali Trieste (Goriško ali Trst) itd., zraven naj pa pristavi "in former Austria".

Čudno je, ker "Flis" nima nobenega navodila za primorske Slovence. Ali naj rečejo da so bili rojeni v Italiji? Po logiki "Flisa" bi morali! Držite se navodil Prosvete, pa bo prav!

Pred nekaj dnevi so pisali boljševiski listi v Moskvi, da so ameriški kapitalisti vzeli rimskega papeža v zaščito, odkar je s padcem Avstro-Ogrske prenehala prejšnja zaščita Vatikana. Ameriški kapitalizem zdaj šteti in financira Vatikan. Tako ruski boljševiski.

Boljševiki lahko "blebetajo tjavendan" — kakor pravijo podaniki Rima — toda 20. marca je ameriško časopisje objavilo kablogram iz Rima, ki je sporočil, da je veliki škafski magnat in multimilijonar Insull posetil papeža privatno in konferiral sta pol ure. Morda je mister Insull dober katolik ali očeček — za strica je premlad — "avetega" očeta. Anyhow, jeziki boljševiski bodo še blebetali.

Glasovi iz naselbin

Kje naj bo SND?

Milwaukee, Wis. — V 71. številki Prosvete sem čital dopis Joseph Radela nanašajoč se na SND, ki se ga namerava zgraditi v Milwaukee. Razen z navetom, da bi kupili South Side Turn dvorano namesto, da bi zgradili dom, se z Radelom strinjajam popolnoma.

Ko sem bil star 15 let, sem se začel učiti mizarstva in ko mi je bilo 20 let, sem prišel v Ameriko pred 27 leti. Delal sem največ v stavbinstvu in smel rečem, da sem naredil mnogih novih hiš, izmed katerih so nekatere stale mnogo denarja; po pravil sem tudi mnogo starih in radi tega tudi dobro vem, kaj se pravi popravljanje staro poslopje. Predno ga lastnik preuredi po svojem okusu, ga stane toliko kot bi zgradil novo, vendar pa iz starega poslopja ne moreš zgraditi novega. Ako hočeš to storiti, moraš podreti staro poslopje, kar stane mnogo denarja, ki je takorekoč prof. vržen.

In tako bi bilo z nami, ako bi kupili South Side Turn dvorano za narodni dom. Rekli bi, da imamo dom, v resnici bi ga pa ne imeli, ker ta dvorana nikakor ne odgovarja našim potrebam. Danes imamo vse drugačne razmere, bodisi dramske, kulturne ali politične, kakor smo jih imeli pred 20 ali 25 leti. In ako hočemo imeti dom, zgradimo takega, da bo odgovarjal sedanjosti in bodočnosti.

Mi moramo imeti čitalnico, za katero pa v South Side Turn dvorani ni prostora; mi potrebujemo precej veliko sobo za mladinsko solo in za vaje diletantov za dramske in druge kulturne priredbe. Lahko bi tudi služila v telovadnice svrhe. Poleg tega potrebujemo par manjših sob za društvene in klubove seje. Milwaukee naselbina je velika in ima mnogo podpornih društev in raznih klubov. Vse te organizacije bi lahko sporedoma zborovale v narodnem domu, ki ga nameravamo zgraditi. Meni se vidi, da je takratni direktorji, ki je kupil zemljišče za postavitev narodnega doma, dobro predvaril, ker prostor je lep za stavbo, katere naj bi odgovarjala vsem našim potrebam.

Joseph Ule.

Odgovor na čevkanje

Gowanda, N. Y. — V 71. št. "Prosvete" z dne 20. marca je zopet zagledala luč dneva "čevkanja" od M. Krainza. V začetku čevka o neki organizaciji, katero on baje ustanovlja. Toda vse te krokodilove solze mu ne pomagajo. Ko je nekoliko razložil pravila omenjene organizacije, pa ta dobri član in delničar tukajšnjega SND udari po sistemu in tukajšnjih Slovenceh.

M. Krainz pravi, da je videl mnogo v zadnjih 22 letih, posebno kako se je "tretalo" ko so bili še saluni. In glej ga spaka! Sedaj se postavljajo stavbe s priprostimi barami. V mislih ima najbolj slovenske domove in to mu pali kri po žilah. Toda če je M. Krainz v resnici videl mnogo, naj bi bil tudi videl, da so Slovenci in tudi drugi narodi gradili stavbe tudi tisti čas, ko je on opozoval in ko so bili še saluni in ko se je "tretalo." Tega naš dobri član ne more zatajiti, ako bi tudi hotel. (Bunk in čevkanje No. 1).

Očita, da se od delavca kapital skupaj spravlja pod lepo donečimi frazami in objubami. Ali se on še spominja, kdaj, kje in kako je dal 30 srebrenikov takratnemu tajniku tukajšnjega S. doma? Če piše, piši, kako je bilo, toda brez zavijanja. Takrat si pričel delati in rovariti proti S. domu in to še danes nadaljuje. Toda ti si dokončal s tukajšnjimi Slovenci, ker si jih že misli na vse načine prikazati javnosti za lopove. I onda oni ne mogu, da drže s tobom, ker jih grajaš.

Mr. Krainz piše v javnosti samo o pijači. Če se kaj spiše v tukajšnjem S. domu, o harmoniki in plesu. Če je kaj drugega tam, mi pero omahne, da bi poročal in zopet prične, organizacija in pijača. Če si v resnici tako prebrisan in ustanovljaš "organizacijo," veš vse države in fe-

deralne postavbe, pravila SNPJ, zakaj si nesel neko "resolucijo" z Gowande v East Worcester, N. Y., lansko leto meseca marca na sejo tamkajšnjega društva SNPJ, kjer ti jo je društveni predsednik ovrgal? K tukajšnjemu društvu, katerega si član, pa nisi hotel priti z njo. Ali ni smešno?

Pisec lokalnega "prijateljstva", dokaži, da se kažejo znaki spremembe v mišljenju o S. domu, kateri praviš, ne dela časti in koristi naselbini. Po tvojem mnenju je najbolje, da gre 3. dom po vodi, kar si sam meni osebno pisal l. l., da ga boš pogljal po njej. Toda poslopje je zavarovano, in ker si se ti "astoročno" podpisal, bi te mogoče zavarovalna družba dobila v roke, mar ne? In kakor izgleda (saj jaz vidim tako), je tvoje prepričanje o bučah (tvoj izraz—glavah) tukajšnjih Slovencev, da se začno mečati—puhla slama. Vseeno se jim ne vidi potrebno, da bi taki vsega-zmožni diktirali. Kar je pisal K. S. v G. N. dne 25. febr., ni bila čevkanja.

Dne 4. marca 1929 je M. Krainz pisal, da delnice doma "ležejo kviku na veljavi. Sedaj pa "laže," da ne nosi poslopje nobene koristi. Kako se to vjema, naj javnost sodi. V ravno isti številki "Prosvete" je pisal v lakomnosti tukajšnjih rojakov. V tovarni zasluži od \$4 do \$5 pa pol ducata ekstra služb ima, a drugi moramo gledati čez prate.

Ker sem bil predsednik doma lanske leto, sem poročal in vabil delničarje na letno sejo potom zapisov. Omenjene seje se je tudi on udeležil. Potem pa hitro v javnost, da se ve, kaj se je godilo na seji. Kar je bilo za poročati dobrega, je večinoma prezrl. Toda ker sem moral nominirati 10 oseb v odbor (na kakšen način, je Krainz pojasnil v listu) in sem mislil, da pa ne boš letos čez prate gledal, sem hotel tudi njega. In glej čudo. Gospod je rekel: No money in it. Cemu potem stokaš po časopisih, da ti ne damo prilike biti voljen v urad. Prečitaj dopise, katere si pisal po listih, pa boš razvidel, da sam sebe smešiš, lažeš in si tudi sam kruh odjedaš. Pa brez zamere.

J. Matekovich, član društva 325.

Vesti iz Friska

San Francisco, Cal.—Dne 28. febr. ob 3:30 popoldne je prišel v našo naselbino jugoslovanski poslanik dr. Pitamic. Sprejema ni dobil kakor bi ga moral od tolikšne jugoslovanske naselbine kakor je naš. Vzrok mali delegaciji je bil, ker dr. Pitamic ni dal ob pravem času vedeti, da nas obišče. Od strani Slovencev je bilo storjeno skoro najboljšje, izvzemaš to, da so ga čakali 3 "rdečkarji," kakor se je neka oseba izrazila.

Reči moram, da ravno tisti rdečkarji niso šli tja radi "strankarstva," ker to bi bilo nizkотно, ampak radi tega, ker je Slovenec, in to "Iredento" Slovence. Nato mu je naselbina priredila častni banket dne 3. marca, kateri je bil v vseh oziirih uspešen.

Malo sem preskočil svoj namen, ali naj ostane na papirju.

Dne 16. febr. je imela Zveza slov. društev v S. F. svoj običajni "maškeradni ball" v Eagles dvorani. Udeležba od članstva Zveze je bila slaba, "real flop" v resnici. Tako slabo je izgledalo, da si je vsak mislil, namesto da bi denar delili v blagajno, ga bo treba dati iz blagajne. In temu ni bilo krivo to, ako bi bili nekateri drugi na krmilu, da bi bila večja. Imeli so priliko biti tam; ako pa ni ljudstva, pa naj bo Peter ali Pavel, ne bo napravil ničesar, ker časi čudežev so minili. Plesov pa je bilo na hribu toliko, da je bil v resnici čudež, kako smo napravili čez \$200 čistega dobička, kateri je bil razdeljen med društva proporcno po članstvu.

Ker pa članstvo društva Tabor Slovanov ni bilo zadovoljno s tistim dobičkom, smo imeli še svoj običajni letni ples v S. N. domu dne 4. marca, kamor so prišli člani in občinstvo prazno-

vati boga Peruna. Bilo je precej maškar prav domačega pridelka in vse se je izteklo lepo in mirno, da je bilo kaj.

A sedaj nas čaka nekaj, kar pa ne bi smel noben Slovenec oz. Slovan pozabiti in to je izlet Zveze slov. društev v nedeljo dne 22. junija, ki se bo završil v Mádrono parku, kakor po navadi. Samo to bi rad videl, da bi prišli vsi člani društva Tabor Slovanov in Pathfinders, da ne bo zopet govornica, kje je ta in ta. Pokažite se enkrat, bratje, in sestri, 100% od obeh društev; ravno tako bi morali biti tam tudi člani drugih društev. Ni treba govoriti, ako ste člani več društev, moje društvo ni v tem zainteresirano.

Ako pa nekateri ljudje mislijo, da je dolžnost odborikov društev, da zapravijo svojo tedensko plačo, svoj čas in potem še kritiziranja brez mere, naj bi vsaj enkrat vzeli urad v eni ali drugi organizaciji. Tedaj bi se hitro izučili o stvarih, o katerih niso prej niti pojma imeli.

Da se prav popolnoma ne udam čustvom ali pritožbam, moram opozoriti članstvo Tabor Slovanov, da se udeležijo redne seje dne 9. aprila, in to radi tega, ker to je zadnji dan, ko boste imeli priliko glasovati o iniciativni gl. odbora. Pridite in glasujte po vašem prepričanju, da ne bo oporekanja kasneje. In ker je to prva četrtletna seja, je bilo sklenjeno na zadnji seji, da se pripravi malo razvedrila po seji. Imamo še nekaj stenskih koledarjev, knjig in tudi koledarčkov; pridite in dobite svoje stvari.

Predno končam, naj še omenim, da bo imelo naše društvo majsko proslavo, in sicer dne 4. maja. Ker to pride na nedeljo, upam, da bo Slovenski napredni dom napolnjen do zadnjega kotlička.

Torej bratje in sestri, trije dnevi so pred nami, ki jih ne smemo pozabiti in ti so: 9. aprila seja, 4. maja društveni ples in 22. junija izlet nas vseh.

Ker je tega že dovolj, pozdravljam vse brate in sestri SNPJ in vam vsem želim obilo prihodov. Andrew Lekšan, tajnik društva in Zveze.

Malo odgovora

Milwaukee, Wis. — Tako je prav, urednik. Odobravam njegov sklep, ki ga posnemam iz listnice uredništva v 71. št. Prosvete, da ne bo priobčil nobene kritike več "o tej zadevi" brez polnega podpisa. Saj menda prav sklepam, da je ta "zadeva" naš Slovenski dom. Govorimo odprto in brez ovinkov, pa bomo prišli najprej do sporazuma in jasnosti.

Pravzaprav ni take sile med nami, kot par dopisnikov kriči v svet: razdor, sovražstvo, nazadovanje, razburjenje, zastoj itd. Tega je največ v glavah samo dotičnih dopisnikov, ki tako pošastno "malajo" organizacijo Slovenskega doma. In to hočejo potem svojega kričanja zanesti med naše ljudstvo. Organizacija pa računa na ljudsko pravo razsodnost. Iz tega razloga se zopet danes oglašam, na kratko, na dopis Joe Radeljina v 71. številki Prosvete.

Takoj ko sem ga prečital, sem se spomnil nazaj, ko se je ta mož pred dvema letoma zaletel v naše delo. Prebrskal sem do sedanja zgodovino dela za Slovenski dom in ugotovil, da je bilo 9. marca 1928, ko je izšel dopis v Prosveti z njegovim podpisom. Takrat smo bili še bolj šibki, a vendar smo že lepo napredovali. Čutil je potrebo, da malo podreza. Pisal je tedaj stvari, s katerimi je sam sebe smešil in prorokoval, da bomo morali denar, nabran za delnice, nazaj dati in to zato, ker Slovenci niso združeni in ni zapužnja; v Milwaukee ne bodo postavili Slovence nikdar Narodnega doma. Nato je dobil primeren odgovor. Uljudno sem ga povabil, da postane delničar in da pride pogledat naš napredek v knjigi, ker je trdil, da je naš napredek samo po časopisju. Nato je sledil molk. Sedaj pa, ko se je oglašil Novak, pa hajdi mu pomagati, če bi se le dalo na kakšen način uresničiti njegovo prerokbo. Tako stoka o naši nesloženosti in tako hrepene po skupnosti in napredku, in kaj store zato? Prvi

dopisnik je "žrtvoval" en cel dolar, drugi še niti belica za našo skupno stvar, ki je sedaj na pogorišču. V glavah pa imajo vedno vse polno domišljij in prihajajo na dan s takimi stvarmi, ki morajo pripraviti človeka v smeh.

Povsod vidijo sam bay-bay. Vse kar slišijo, brez vseh pomislekov, vzamejo za resnico in posilijajo v javnost, samo da bi zbegali in odvrnili ljudstvo od dobre stvari. Imam sto in sto dokazov za to. Pa je škoda časa in prostora pričakati se z ljudmi, katerih delo za splošni napredek je samo v frazah, na papirju in jeziku. Iskren prijatelj in podpornik splošnega napredka Slovencev v naselbini mora biti član-delničar organizacije, ki si je nadela tak program, in bo potem delal znotraj za izpopolnjevanje stvari, ne pa zunaj brez podlage in poznanja kričati kot črednik na paši. Nekateri ljudje so tako malenkostni, da mislijo, da je samo tista stvar dobra, če oni sami slučajno nosijo "fano" naprj.

Joe Radelj tako modro zaključuje svoj dopis, kot bi mu bilo znano vse poslovanje in bi bilo res vse odvisno od par razdiračev. Pravi: "Teh par vrstic nisem napisal z namenom, da bi dal mojo kožo strojiti, marveč da se stvar, ki je nekam zastala, skristalizira in da gre mirnim putem naprej."

Jaz pa zopet vabim Radeljina, da se pride na lastne oči prepričati, da stvar pri Domu do sedaj ni še prav nič zastala, ampak stalno bolj in bolj napreduje. In vse bo šlo zopet mirno naprej, ko se boste naveličali zaletavati v njo, se skrili, ali postali dober delničar, če je taka stvar sploh mogoča.

Kakor vedno, tako tudi danes končujem s temle: Čitatelji, ki ste delničarji, ne pustite si o-majzati vašega zaupanja v organizacijo Slov. dom od ljudi, ki niso še nikdar ničesar dobrega storili za nje razvitek, ampak jo ob vsaki priložnosti skušali ovirati in jo zadušiti. Vaš odgovor naj bo, pomoč, da se naš Dom čimpreje uresniči, kar velja tudi za ostale v naselbini, ki niso še delničarji.

Jos. Matoh.

Z agitacije zastopnika

Bridgeville, Pa. — Pred kratkem sem obiskal prijazno naselbino Library, v kateri se počutim popolnoma domačega. Rojaki so prijazni in postrežljivi. Na lepem hričku imajo svoj narodni dom, katerega pridno obiskujejo in v katerem se mladina vadi za raznovrstne igre, s katerimi nastopajo v domači ali pa v zunanjih naselbinah. Slišal sem, da bodo v bližnji bodočnosti nastopili v West Newtownu, kjer se vidimo, ako le mogoče.

Iz Library sem se podal v West Moreland okrožje in se najprvo ustavil v Hermine pri rojaku Smolichu. Z avtom se odpeljeva v Clairton k družini Joseph Smerkola, kjer je bila zbrana večja domača družba, ki mu je prišla čestitat z nami vred. Družba je bila res vesela. Spomnil sem se pohabljenega rojaka Josepha Glavana iz Bridgeville, ki je v velikih stiskah in pohabljen za celo življenje. Ponesrečil je pri Pittsburgh Coal kompaniji že leta 1920, in dasi je član dveh podpornih organizacij, mu je podpora že zdavnaj pošla. Za nabrano vsoto, katero sem mu odposlal, vsem lepa hvala. Vsem, ki ste mi šli pri agitaciji na roko, lepa hvala.

Anton Zidanšek.

Zabavni večer

Waukegan, Ill.—Narodno Podporno in telovadno društvo Slovenski Sokol za Waukegan in No. Chicago priredi zabavni večer s plesom dne 5. aprila v spodnji dvorani Slov. nar. doma. Društvo uljudno vabi vse Slovence v naselbini in okolici. Pridite vsi, posebno pa starši mladinskega oddelka. Vsak otrok, ki se uči telovadbe, bo prejel štiri tikete za "kendi" sladolek ali pop. Torej pridite gledat vaše otroke in se veseliti. Za žejna grla in prazne želodce bo tudi preskrbljeno. Začetek ob 8. uri zvečer. Igra na harmoniko Jack Nagode. Vstopnina bo 25 centov.

John Steblay ml., tajnik.

Kako klerikalci slepomišijo

"Jednoto (namreč S. N. P. J.) je dvignil kvisku narod, med katerimi je le nekaj odstotkov socialistov. Le to srečo so imeli socialisti, da so se znali dokopati do korit pri jednoti in da zdaj terorizirajo na svojih mestih..."

Tako modro argumentira Janez Jerič, ki se podpisuje za urednika "Amerikanskega Slovencev" glavnega glasila slovenskih klerikalcev v Ameriki. Ako bi g. Jerič kaj mislil in ne samo čestit tjavendan, ne samo skušal slepomišiti pri vsaki priliki, ne bi tiskal takih nesmiselnosti. Narod ni hotel dvigniti katoliške jednote, dvignil pa je svobodomiselnost! Dobro spričevalo za narod s klerikalne strani! Med narodom je "le nekaj odstotkov socialistov", kaj pa so ostali odstotki? Trunkov ministrant ni povedal. Naj bo karkoli, narod je dvignil jednoto kvisku — socialisti pa so imeli to srečo, da so se znali dokopati do korit pri jednoti! Pasja sreča! — bi rekel Trunk. Socialisti sede pri koritih in terorizirajo "narod" že dvajset let — nič ne delajo, samo sede in terorizirajo! — "narod" pa medtem dviga jednoto višje in višje! To dokazuje, da sta "narod" in "terorski" socialisti "pri koritih" nekako složna, da se razumeta in delata vzajemno! Socialisti "terorizirajo" in "narod" dviga jednoto! Potemtakem "teroriziranje" socialistov podžiga "narod" k dviganju! Oziroma je obolje neločljiv element. Ako g. Jerič misli drugače, bi moral pojasniti. Kako naj navaden človek pojmuje, da bi "narod" dvigal jednoto kljub "teroriziranju" s strani socialistov?

Par resnih besed. Vsaka akcija gre po gotovem načrtu in vsak načrt je delo gotovih voditeljev. "Narod" ne more dvigniti ničesar, če ni načrta, če ni določb, po katerih se vsi dvigajo, rast in napredek organizacije. S. N. P. J. se razvija in raste po načrtih, ki so bili sprejeti in se še sprejemajo na konvencijah ali v referendumih. Brez malega vsi načrti izvirajo iz gl. odbora, odnosno od članov, ki so se naučili iz skušnj, kako je treba in česa je treba, da bo organizacija stalno napredovala.

Socialistom se ni treba nič bahati. Vsako bahanje bi bilo smešno. Samo dejstva je treba pogledati in ta govore sama: socialisti so prvi dobili večino v gl. odboru in sestavili pravila S. N. P. J. leta 1912. Takrat je jednota štela 9410 članov in imela je \$97,257.87 premoženja. Od takrat so socialisti neprestano sodelovali v odboru za pravila, jednota je pa narasla do leta 1918 na 23,671 članov in \$516,058.07 v premoženju, do leta 1925 na 56,446 članov in \$2,407,800.56 in do leta 1930 na 62,130 in preko štiri milijone dolarjev premoženja. (Dajle jutri.)

Tedenski odmevi

MEŠETARENJE V LONDONU

V težkih mukah se zvija londonska konferenca za "znižanje" vojnih mornaric: Kreči lomijo že od vsega začetka, nad dva meseca. "Praktični" diplomacija, katere naj bi se porodila v Rapidan gorovju med Hooverjem in MacDonaldom — po zatridlu prvega — je skrhnila pri prvem spopadu s staro diplomacijo. Koliko upanja je bilo med ljudstvom te in drugih držav, ko je bila v tir spravljena akcija za londonsko konferenco, katere naj bi po prvotnih zagotovilih Hooverja in drugih vplivnih državnikov razbremenila narode vojnega bremena, zmanjšala ljubosumnje in odpravila strah pred vojno z drastično redukcijo pomorskih sil. Radi fiaske te konference, ki je skoraj neizogibna, bo končni rezultat veliko slabši kot pa bi bil, ako bi nikdar ne prišlo do nje.

Dnevna poročila iz Londona pokazujejo kot bi bila vsega tega kriva Francija v prvi vrsti, v drugi Italija in končno Japonska. Amerika in Anglija sta po poročilih nedolžni, oziroma imata čiste namene in sta edine iskrene zastopnice delnega razoroženja. Resnica je seveda precej drugačna. V znižanje je pristala fiktivno edino Anglija, in to iz razloga, ker ima največjo mornarico.

To znižanje Anglije se nikakor ne more smatrati drastičnim, kar je največja ironija v očigled pacifizmu angleške delavske vlade. MacDonaldovo stališče na tej konferenci je razumljivo le, ako se pomisli, da je delavska vlada v manjšini v parlamentu in da je pristljena se ozirati na imperialistične težnje torijske in liberalne večine.

Da konferenca še ni razbita, gre zaslužga MacDonaldu, ki je edini v iskrenosti izmed vseh predstavnikov vlad v prizadevanju, da se skrupca takšna pogodba za znižanje mornaric kot je v dani situaciji mogoča.

Najbolj žalostno vlogo igra Hooverjeva delegacija, kar pomeni Ameriko. Žalostna je največ radi tega, ker je bila Amerika tista sila, ki bi bila morala na podlagi številnih Hooverjevih zatrdil položiti karte na mizo. Mar ni on zagotovil svet v svojem govoru na dan premirja, da je Amerika pripravljena na najbolj drastično redukcijo, ako so to pripravljene storiti tudi druge države?

V očigled stališča njegove delegacije, ki v Londonu ne zahteva znižanje, pač pa fiktivno zvišanje vojnega brodogoja za Ameriko, so bile Hooverjeve predkonferenčne objube največji bluff Amerikanov in drugih ljudstev, ki so mu verjeli in ki delujejo za odpravo vojne. Ameriška delegacija je prišla v London z zahtevo za fiktivno zvišanje za sebe obenem je pa zahtevala od drugih veslaj, da pristanejo v znižanje števila topov, ladij in mostov. (Konec jutri.)

Vesti iz Jugoslavije

Ljudsko štetja začelo

Stotisoč popisovateljev (census enumerators) je začelo 2. aprila nabirati podatke o vseh prebivalcih Združenih držav v svrhu ljudskega štetja, ki se vrši vsakih deset let, in iz katerega posnemamo prepotrebne podatke o prebivalstvu in gmočnih razmerah dežele.

Eno izmed poglavitnih vprašanj, ki jih popisovatelji, kateri gredo od hiše do hiše, stavlja na vse prebivalce, je rojstni kraj popisane osebe in rojstni kraj njegovega očeta in matere. Ne vprašuje se za rojstno mesto ali vas, marveč le za deželo oziroma državo, kjer se je kdo okoli. In kot rojstna dežela se bo smatrala ona dežela, h kateri rojstni kraj spada sedaj, brez ozira na to, h kateri državi ali deželi je spadal za časa, ko se je dotičnih rodil.

Vsled velikih zemljepisnih sprememb, ki so nastale po svetovni vojni, je velike važnosti, da popisovatelji in popisani ljudje imajo to v vidu. In ker popisovatelji sami imajo dostikrat precej motne pojme o sedanjih evropskih geografijah, morajo ljudje sami paziti, da ne bodo po krivem navedeni kot spadajoči h neki drugi deželi. Pred desetimi leti je ob tedanjem ljudskem štetju vladala precejšnja konfuzija. Žato, na pr., statistike navajajo neverjetno malo število ljudi-rojenih v Jugoslaviji, in preveliko število Avstrijcev. Statistika pa ni brezpomembna stvar. Treba le pomisliti, da se kvota naslanja na ljudsko štetje. In stvar je pomembna tudi v mnogih drugih ozirih.

Treba torej paziti, da ne bodo ameriški Slovenci, katerih rojstni kraj spada sedaj k Jugoslaviji, navedli kot svojo rojstno deželo AVSTRIJO, četudi je bila zares Avstrija za časa rojstva, ampak JUGOSLAVIJO. Ako navedejo Avstrijo, bodo le prišli k sedanji republiki Avstriji. Ravnotako bodo tukaj rojeni Slovenci navedli, da so se njihovi starši rodili v JUGOSLAVIJI. Ako bi kdo ne znal, h kateri deželi spada sedanji rojstni kraj (to velja zlasti za drugo generacijo, kajti priseljenci to dobro vedo), naj navedejo mesto ali deželo (na pr. Novomesto, CARNIOLA), pa bo cenzus biro, ako popisovatelj sam ne zna, sam našel, kam spada sedaj.

Kar se tiče materinščine, ni treba nobenemu Slovincu povedati, naj zapiše SLOVENE ali SLOVENIAN, pa naj dobro pazi (da ga popisovatelj ne navede kot "Slovak", "Slavonian", "Slavic" ali bogve kaj. Znano je, kako Amerikanci to vse zlahka pomešajo).

Kar se tiče leta prihoda, naj vse navede, kdaj je prišel v Združene države. Kdor je tukaj nepostavno, naj se ne boji. Nihče ga ne bo vprašal, da-li je prišel postavno ali nepostavno.

Obširnost ljudskega štetja
Prva ljudska štetja v Ameriki so se ozirala le na prebivalstvo. Ali ljudsko štetje (census) sedaj objema tudi nezaposlenost, poljedelstvo, irigacijo, razvodnjenje, tovarništvo, rudarstvo in razpečevanje.

Statistike o poljedelstvu, tovarništvu in rudarstvu so se nabrale vsakih deset let že od l. 1840. Popis tovarništva se sedaj vrši vsaki dve leti in popis poljedelstva vsakih pet let.

Predmet irigacije, ki je le panoga poljedelstva, je bil dodan k vprašanju ob ljudskem štetju l. 1890. Razvodnjenje (drainage) pa je bilo prvič dodano k ljudskemu štetju l. 1930.

Razpečevanje (distribucija) je prvič všteta v sedanjem ljudskem štetju. To je v glavnem popis trgovine, v katere svrhe je dobiti statistične podatke o blagu prodanem od trgovcev na veliko in na drobno in o številu ljudi zaposlenih v trgovini.

Popis nezaposlenosti
Tudi popis o nezaposlenosti kot posebnem predmetu preiskave je nekaj novega, dasi so tudi nekatera izmed prejšnjih ljudskih štetij vsebovala eno samo vprašanje glede števila mesecev, ko je bil kdo zaposlen tekom leta.

Ob sedanjem ljudskem štetju ljudje, ki niso zaposleni, bodo

razdeljeni v dve glavni skupini: v one, ki imajo neko službo, ali so bili začasno odpušteni (laid off), ker tovarna nima zadosti naročil, radi slabega vremena, bolezni itd.; in v one, ki so zmorni za delo in bi radi delali, ali ga ne morejo najti.

Sledeča vprašanja se bodo stavila, ako ima navadno kako službo (job), ali je začasno brez dela:

1. Koliko tednov že delate v sedanji službi?
 2. Zakaj niste delali večeraj ali če večerajšnji dan ni bil reden delovnik, zakaj niste delali ob zadnjem delovniku?
 3. Ali ste zgubili dnevno mezdo, ker niste delali?
 4. Koliko dni ste delali zadnji teden?
 5. Koliko dni v "full time" tednu?
- Kdor je navadno zaposlen, ali sedaj nima dela, bo odgovoril na sledeča vprašanja:
1. Ali ste zmorni za delo?
 2. Ali iščete delo?
 3. Koliko tednov ste brez dela?
 4. Zakaj ste brez dela ali zakaj ste zgubili zadnje delo?

iz nabranih podatkov bo cenzus biro mogel ugotoviti, koliko ljudi je nezaposlenih, povprečno starost nezaposlenih, koliko jih je poročenih in samcev, koliko časa so brez posla in poglavitne vzroke nezaposlenosti v Združenih državah. Ti podatki bodo na razpolago za razne pokrajine dežele, za razne vrste prebivalstva in za tuje-rodece napram tukaj rojenim osebam.

Obisk 30 milijonov družin

Ob sestavljanju 15. desetletnega ljudskega štetja v Združenih državah, bodo uradni popisovatelji obiskali kakih 30 milijonov družin. Nabrali bodo ogromno količino važnih podatkov. V tem pogledu se bodo večinoma morali zanašati na enega člana družine, gospodinjico (ki jo ljudska štetja sedaj navajajo kot "home maker"), kajti moški člani družine so večinoma na delu, ko popisovatelj prihaja.

Radi tega je velikanske važnosti, da bodo naše ženske od svojih soprogov dobro poučene, kako naj odgovorijo, ko pride

uradnik ljudskega štetja v hišo.

Če kadaj, je zlasti v tem pogledu važen nasvet: **POVEJTE SVOJI ZENI.**

Proglas predsednika

Predsednik Hoover je v svojem proglasu pozval vse prebivalce Združenih držav, naj hitro, točno in popolnoma odgovorijo na vprašanja, ki jih jim bodo stavili uradni popisovatelji. On naglašja, da ljudsko štetje nima nič opraviti z davčno, vojaško ali porotno dolžnostjo, s šolsko obveznostjo, s priseljevanjem ali sploh z izvrševanjem nikakega federalnega, državnega ali mestnega zakona. Ta proglas je bil preveden v razne tuje jezike in razdeljen med tuje-rodece.

FLIS.

Najstarejši češki časnikar v Ameriki umrl

Chicago. — August Geringer, ustanovitelj, lastnik in urednik češkega dnevnika "Svornost" v Chicagu, je v torek umrl v starosti 87 let. Bil je najstarejši češki časnikar v Ameriki. Liat je ustanovil leta 1875.

Brezposelnost v Newarku

Newark, N. J. — Skoro vsa industrijska podjetja v mestu in okolici so pričela z odpustanjem delavcev. V zadnjih šestih mesecih je tisoče delavcev izgubilo delo. Tovarnarji se izgovarjajo, da so bili prisiljeni odsvoliti delavce radi pomanjkanja naročil in obljublajo zopetno uporabo, kadar se razmere obrnejo na bolje, kar jim pa nihče ne verjame.

Pet mrtvih/rudarjev prinesli iz rova

Kettle Island, Ky. — Iz premogovnika Pioneer Coal kompanije, kjer je bila eksplozija plinov zadnja sobota, so v torek prinesli pet mrličev na dan. V jami je ostalo 16 rudarjev. Vsi so se zadušili. Ostala trupla še iščejo.

Oblasti groze z deportacijo

Los Angeles, Cal. — Devatnajst tujerodnih delavcev, ki so bili aretirani pri demonstracijah brezposelnih delavcev, je v nevarnosti deportacije. Akeijo za deportacijo so uvedle proti njim zvezne oblasti.

Rokoborbe v Ljubljani. — Jugoslovan premagal Italijana

Ljubljana, 7. marca 1930.
Kakor smo že poročali, se vrše te dni v Ljubljani mednarodne rokoborbe. Večera je bil deveti večer, ki je privabil rekordno število gledalcev. Po cenitvi je bilo kakih 3.000 gledalcev v dvorani.

Presenečenje današnjega večera je bila zmaga ljubljancina Sotlerja proti celjanu Doberlu. Borba, ki je bila zelo ogorčena, je končala v 42 minutah s prednjim "kajišem".

Nato je sledila borba med avstrijskim šampijonom Wehramom in Mazurecom Budrusom, ki se je vršila v prostem ameriškem "catch as catch can" stilu. Že v drugem roundu je zmagal Wehram.

Kot tretji par sta nastopila Čeh Mrna in Zamorec Johnston. Borba je bila dovolj ogorčena in je v drugem polčasu potekala v delni premoči telesno močnejšega Mrne. Črnc se je znal tudi to pot spretno izmuzniti, tako, da je končno ostal boj po 25 minutah neodločen.

Kot senzacija in vrh večera je pa bil boj med italijanskim šampijonom Equatorom in Jugoslovanom Kopom. Borba je bila zelo interesantna. Dvakrat je imel Kop Italijana v dvojnem nelsonu, toda vedno se je znal aloki in izborni Equatore o pravem času izmuzniti. V 36 minuti pa se je Equatoru posrečil isti prijem, ki je njegova specialiteta ter je precej dolgo držal Kopa. No, Kop je izdržal ter nato prevrgel Italijana na hrbet. Boj je trajal 43 minut. Tekmovanja se bodo danes nadaljevala.

Novi obsodbe pred beograjskim Državnim sodiščem

Pred beograjskim Državnim sodiščem je bilo ponovno obsojenih večje število obtožencev v novem komunističnem procesu. Obsodbe so bile sledeče: Anton Klemenčič, na 4 leta, Anton Festini, delavec, na 10 let, Momašila Gjordjević, odvetniški kandidat, na 12 let, Radoslav Jumbović, poštni uradnik, na 1 leto, Dragutin Kostić, državni uradnik, na 1 leto, Branko Colarić, potnik, na 6 let, Borko Orestović, sofer na 5 let, Vukala Dahić, ključavničar, na 6 let, Danilo Raušević, kamnosek, na 1 leto, Gojko Samardžić, privatni namestenc (in contumaciam, ker je pobegnil) na 10 let, Dragutin Petrović, keramični delavec, na 2 leti, Ivan Miljutinović, na 6 let in Stefan Zujović, bančni uradnik, na 6 mesecev strogega zapore. Torej 12 obtožencev na skupno 66 let in 6 mesecev strogega zapore (robije). Pri vseh teh obsojenih, je izreklo sodišče obnem tudi obsodbo na izgubo državljanski pravice za dolgo vrsto let, pri nekaterih tudi doživiljsko. Nadaljnjih 14 obtožencev je bilo vsled pomanjkanja dokazov oproščenih obsodbe. — Komunisti jih imajo na vesti.

Proti bolgarskim terorističnim atentatorjem

Poročali smo že, da so te dni makedonstvujuči, ko so uvidevali da so pirotska pogajanja med Jugoslavijo in Bolgarsko uspešno končala v Sofiji ter da je nastopila zopet doba miru in dela za popolni sporazum med dvema bratskima in sosednima državama in narodoma, začeli s svojo prosulno akcijo, ki naj onemogoči zblizanje. Začeli so z atentati na nedolžne in nič hudega slutelne ljudi z željo, da bi ti atentati med obema državama povzročili konflikte in prepir, medsebojne dolžitve in očitanja ter da bi na ta način ako že ne onemogočili, pa vsaj zavirali prijateljsko delo. Vendar jim to pot ni uspelo. V sklenjeni pogodbi je tudi člen, ki zahteva za take in slične dogodke mešane komisije.

Zagoneten umor v Ljubljani

Ljubljana, 10. marca 1930.
Poleg Rožnika pri Ljubljani so našli večeraj popoldne na strelišču Strelskega društva truplo nekega mladeniča, ustreljenega iz neposredne bližine v zadnji del glave poleg ušesa. Kdo je nesrečna žrtev dosedaj še niso ugotovili, jasno je, da ni to nikak roparski umor, kajti pri umorjenem so našli Din 500 gotovine in njegovo uro, ki je še vedno tekla. Baje so našli pri njem neke dokumente, ki pa da so baje potvorjeni. Ves umor je zelo nenavađen in o vzrokih je zelo mnogo verzij. Mnogo se razpravlja o tem, dali je politični umor, kajti vsem je še dobro v spominu skoro pod istimi okoliščinami izvršen umor na Jeselecah pred kakim pol letom. O poteku preiskave bomo še poročali.

**Resničen
cigaretetni
užitek**

ZAKAJ BI SE ZADOVOLJILI pri kajli z manjšim užtkom, če zamorete imeti za isto ceno razkošje Camels.

Camels so osamljene. Če hočete samo pihati dim, vas bo vse zadovoljilo. Če pa hočete poznati resničen užitek kaje—uživati milo, rahlo izrazitost neprekosljivo zmešanega domačega in turškega tobaka, spravljenega do dovršenosti potom najbolj znastvenih metod izdelovanja, v kateri se ni potom presiljenja izgubila ali pokvarila delikatnost naravne dobrote—potem je Camel cigareta za vas.

V Camels boste našli vse izredno veselje, ki se ga more spraviti v kajo.

CAMEL
boljša cigareta

© 1930. E. J. Reynolds Tobacco Company, Winston-Salem, N. C.

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET (THE LOST WORLD) Roman

Toda — me boste vprašali — čemu to opazovanje in obotavljanje, ko bi morali vi pa vaši tovariši imeti podnevu in ponoči samo eno brigo in misel, kako bi se vrnili. Odgovorim na to, da smo vsi neprestano delovali v tem pravcu, toda vse naše prizadevanje je bilo zaman.

Ugotovili smo prav kmalu predvsem dejstvo, da nam Indijanci sploh niso marali v tem oziru priskočiti na pomoč. Sicer so nam bili vedno prijatelji, in, lahko bi se celo reklo, naši pokorni sužnji, a čim smo jim dopovedali, naj bi nam pomagali pripraviti in prenašati brv, s katero bi se lahko premostil prepad do stožčastega vrha, ali čim smo od njih zahtevali jermene pa ovijalke, da si spletemo potrebne konope, so nam vedno prijazno, a neomajno odrekli. Smehljali so se nam mežikali, zmajali z glavjo, in tako je stvar vedno zaspala. Še stari glavar je ostal napram nam vedno neizprosno samo Maretas, mlajši glavar, kateremu smo rešili življenje, nas je zamisljeno gledal ter z znaki kazal, da mu je žal, ko nam delajo zapreke. Od svoje odločitve zmagal na opicami so nas smatrali domačini za nadnaravno bitja katerih čudno cevasto orožje je bilo poročstvo nepremagljivosti; prepričani so bili menda, da jim ostane sreča mila, dokler bomo mi živeli pri njih. Radodarno so ponudili vsakemu od nas drobni, rdečkasto ženci in posebni stanovanjaki jami za slučaj, da bi pozabili na svoj rod ter ostali za vselej na planoti. Začasno smo torej živeli v popolnem prijateljstvu, čeprav smo imeli vse drugačne želje; vse-kakor pa nam je bilo jasno, da moramo varovati načrte o begu v skrivnosti, ker smo imeli vzroke bati se, da Indijanci naposled lahko poskusijo nas zadržati kar s silo.

Kljub nevarnosti dinosavrov (ki pravzaprav ni bila posebno velika podnevu, čer so to, kakor sem že menda omenil, izrazito ponočne živali) sem dvakrat obiskal tekom zadnjih treh tednov naše staro taborišče, da pogledam našega zamorca, ki je še vedno čakal spodaj ob vzhodu skalovja. Žejno sem ogledoval velikansko ravan v upanju, da bom videl, kako prihaja toliko pričakovana pomoč. A široka, s kaktusi posejana ploskev je ostala neobljudena in prazna do daljne érte bambusovja.

"Saj kmalu pridejo, massa Malone. Preden mine prihodnji teden, se Indijanci vrnejo, prinesejo konope pa vas potegnemo navzdol." Tako mi je veselo klical naš izvrstni Zambob.

O priliki drugega obiska sem moral prenočiti na samem daleč od tovarišev in sem doživel na poti nazaj dokaj čudno srečanje. Vračal sem se po dobroproznani poti in bil menda kako miljo od pterodaktilskega močvirja, ko sem zagledal, da se mi bliža neka neznanška, nenavadna stvar. Bil je to mož, ki si je nataknil iz bambusa spleteno zvonasto ogrodje ter korakal kakor zaprt v velikansko kletko. Ko sva trčila drug v drugega, sem se začudil še bolj, ker sem spoznal lorda Johna Roxtona. Smuknil je, ko me je videl, iz svojega zabavnega oklepa in stopil smehljaje se k meni, a se mi je zdelo, da je nekam v zadregi.

"No, mladenič, je rekel, "kdo bi bil mislil, da vas tu lahko srečam."

"Kaj pa tu delate za Boga milega?" sem vprašal.

"Na obisk grem k prijateljem pterodaktitom," je odgovoril.

"Čemu pa?"

"Zanimive živalce so, kaj ni res? Samo niso družabne! Tuje presneto nevljudno sprejemajo, kakor se najbrž spominjate. Zato sem nataknil to kletko, da ne bodo preveč pozorne napram meni.

"Kaj pa hočete v močvirju?"

Nekam nezaupno me je pogledal in se mu je videlo na obrazu, da se obotavlja.

"Ne mislite menda, da ne sme nihče biti ukadljen razen profesorjev?" mi je slednjič rekel. — "Tudi jaz raziskujem te ljubke ži-

valce. Menda se vam bo zdel ta vzrok dosti tehten."

"Ne zamerite moji radovednosti," sem odvrnil.

Postal je zopet kakor navadno dobre volje in se zasmeljal.

"Ne zamerite tudi vi, mladenič. Grem samo, da ulovim za Challengerja piščanca teh vrazjih ptičev. To je zame pripravlen posel. Ne, hvala, nič mi ni treba pomagati. Mi s to kletko ne morejo do živoga, vi pa niste zavarovani. Na evidenje torej, vrnem se menda v taborišče, še preden se bo zmrabilo."

Tako sva se ločila in sem videl, ko sem se ozrl, kako roma Roxton v svoji pletenki po gozdu.

Ce se je lord John ob tej priliki nekam nenavadno obnašal, je nastopal Challenger še vse bolj čudno. Povedati moram, da se je menda zdel izredno privlačen indijanskim ženicam, in zato je vedno nosil košato palmovo vejico, s katero se jih je branil kakor muh, če je postala njih pozornost preveč nadležna. Challenger, ki je po prstih stopical kakor sultan iz komične opere s tem znamenjem svoje oblasti v roki, z razmršeno črno brado, in za njim cel spreved indijanskih deklet s širokoodprtimi očmi v svojih pičlih oblekah iz strugane dresne skorje — to je bila nad vse smešna slika, katere ne bom tako izlahka pozabil. Kar se tiče Summerleea, je bil zatopljen v raziskovanje za planoto značilnih mrčesov in ptic in je posvetil nagajevanju ter opredelitvi dnevnega plena ves svoj čas (z izjemo onih, dokaj dolgih ur, ki jih je namenil Challengerju: neprestano mu je namreč očital, da nas še vedno ne more rešiti naših težav).

Challenger pa je odhajal navadno vsako jutro nekam popolnoma sam in ko se je povrnil, nas je tako svečano pa oblastno gledal kakor človek, na katerem počiva vsa odgovornost za neko velikansko podjetje. Nekega dne, kakor vedno s palmo v roki in v spremstvu tolpe oboževalk, nas je peljal v svojo skrivnostno delavnico ter nam razodel svoje načrte.

Prišli smo na poljano sredi palmovega gaja. Tam se je nahajal eden izmed onih vročih, kipečih blatnih vrečev, ki sem jih že omenjal. Okoli izvora je ležalo več iz iguandonove kože narezanih jermenov in nekaj večji ohlapni mehur, ki se je potem izkazal za iztrebljeni in posušeni želodec neke velike jezerske gaščerice. Ta velika vreča je bila na enem kraju zašita, na drugem pa je ostala samo ozka odprtina. Iz te luknje je štrlelo več bambusovih trstik, in njih prosti konci so tičali v lijakom sličnih jamicah sredi ilovice, kjer se je zbiral plin, katerega debeli mehurji so privreli na dan skozi zlató. Posušeni želodec se je pričel polagoma napihovati in se tako dvigal v zrak, da je moral Challenger kmalu krajsati jermene, s katerimi je bil privezan mehur na okoli stoječa drevesa. Tekom pol ure je dobil obliko dokaj velikega zrakovlova, ki bi nedvomno zmagal dokraj teže, kakor so kazali napeti in pokajoči jermeni. Challenger srečen, kakor oče ob zibelki svojega prvenca, se je smehljaj, si gladil brado in s tišim zadovoljstvom molče opazoval plod svoje iznajdljivosti. Summerlee je prvi prekinil molk.

"Ne mislite menda vendar, da se s to rečjo lahko dvignemo v zrak, Challenger?" je reško vprašal.

"Hočem vam, dragi Summerlee, pokazati, koliko premora ta zrakovlov, in prepričan sem, da mu po tej preizkušnji brez oklevanja zapuate svoje življenje."

"Tega vam pač ni treba misliti," je rekel Summerlee odločno, "za noben denar ne bom pristal na slično prismođarijo. Lord John, upam da tudi vi ne boste podpirali takega brezumnja?"

"Vražje duhovito, moram povedati," je dejal naš peer. (Častni naslov dednega člana angleške gosposke zbornice.)

(Dalje prihodnjič.)

"Kaj vendar dela?" "Kaj? Kaj?" "Mar ne vidite konja? Konja mu je postavil prav pred stolp, pa se Marshall niti ne gane! Pssst! Maestro! Pustite me k maestro! Samo dve besedi! So-drug Marshall, eno minuto! — Pssst! Obrnite pozornost na nasprotnikovega konja, ki stoji na levo od vogala — vzemite ga s stolpom, šokler je še čas. Svetujem vam!"

"Državljan, mir!" "Kako naj bo človek miren, ko se je vendar pred očmi vseh zgodil tak slučaj s tujim konjem?" "Ali ni konj črn?" "Črn."

"In stolp tudi črn?" "Nu, č... črn." "Tedaj hočete, da bi maestro požrl tujega konja s tujim stolpom?" "Kaj so tuji? Glejte no, šele zdaj sem opazil! Oprostite!"

"Kako mu je šlo?" "E2—E4." "Nu, po tej potezi preostane Zubarevu le eno: iti na D. E."

"Glejte: živi Lasker pije pivo z živim Rettijem." "Prava reč!" "Povejte, sodrug, kakšen je bil prvi nastop?"

"Kako bi vam rekel.... Ne tak in ne tak: kakor so pač vsi prvi nastopi."

"Veste, Capablanca je poročen s Fordovo hčerko, ki ga je vzela le s pogojem, če postane svetovni šampjon. In on je postal."

"Nu?" "Upam, da zdaj razumete, zakaj izgublja."

"Ne razujem." "Bedaki! Doto je prepisal na svoje ime in zdaj bi se rad ločil. Zdi se mi, da vam je dovolj jasno."

"Ali ste čuli anekdoto? Spillmann, ha-ha-ha, sreča v vagonu tretjega razreda Tartakoverja in pra..."

"Čul sem, čul, hih...!" (Iz rusčine B. Z.)

MINKINE CVETLICE

Šla je z doma.

Prejšnji dan je bila nabrala na planini visoko nad vasjo lepah belih narcis. Dolgo je morala hoditi in trudna je bila, preden je prišla do njih, jih natrgala in s pisanimi trakovi lepo povezala. Ko je hodila z materjo na planino, ji je bila pot prijetna, zabavna in vesela, toda odkar ji je postala dolžnost, se je vse izpremenilo. Sveža narava okoli nje jo ni več veselila. Ni več pela tihih lepah pesmic o solncu in pastirkih, o morju in o barčici.

Oče ji je bil padel na vojnitam daleč, kjer je večni mrz in sneg. Ko sta z materjo zvedeli o njegovi smrti, sta dolgo, dolgo jokali in strmeli v križanega Zveličarja, ki je ozaljšal s cveticami visel v kotu in krvavel. Tako stá ostali sami... Mati je morala dan na dan pomagati vaščanom na polju in poleg tega še obdelovati malo kamenito njivico tam na gričku. Ona pa—Minka, komaj dvanajstletna, je hodila vsako soboto na planino, natrgala belih narcis in jih ob nedeljah povezane v lepe šopke nosila v mesto.

Šla je z doma... Preprosto, a čisto opravljena, s pisano, svetlo ruto, ki jo je dobila pri prvem obhajilu. Stopala je naglo proti mestu, ki ga je videla v daljavi v lahni, prozorni megli. V roki je nesla košarico s šopki, povezanimi v pestre trakove. Premišljevala je, koliko bo dobila za cvetlice, da ji bo mati lahko kmalu kupila pisano krilce. Saj danes tako lepo sijé sonce, veliko ljudi bo v mestu in lahko bo prodala cvetlice...

Tako je mislila in se zdrnila šele, ko je bila že blizu mesta, kjer je vladal hrum in šum. Odeje so visele skozi okna na cesto, saj so ljudje komaj vstali. Marsikatera zavesa pa se je šele sedaj odgnnila in gospodična v čipkasti obleki se je nagnila, da bi odprla okno.

Minka je šla v ulico ob vodi, se naslonila na zid velike hiše in položila košarico predse. Veliko drugih je že bilo ob zidu, ki so prišli z raznih strani v mesto, da bi prodajali cvetlice. Minka je vzela v roke nekaj šopkov in jih ponujala gospodom in go-

spem, ki so prihajale mimo. Veliko jih je hodilo mimo in vsi so bili lepo in prazniško oblečeni. Njihovi obrazi so bili brezskrbni, svetli in veseli. Castitljive, visoke gospe in rdečelični gospodje z zlatimi verižicami in s cigarami so prihajali. Tudi gospodične z belimi slamniki in žarko rdečimi ustnicami so stopale mimo—in mladi gospodki s svetlimi kravatami in s palicami. Tudi majhnih deklic ni manj, kalo in v belo so bile oblečene.

Minka jim je ponujala cvetlice, toda oni se niso dosti zmenili zanje—kakor da bi ne bile lepe. Pa so bile tako bele in sveže in tako lepo povezane s trakovi. Minka pa so samo malomarno pogledali, ko jim je prožila šopke. Marsikdo je celo zamrmral, kakor da bi mu bilo neprijetno...

Že je odbila enajsta na visokem stolpu mestne cerkve in Minka je imela še skoro vse svoje šopke. Njen obraz je odražal pritajeno skrb... Tako lepo je, ona pa ima še skoro vse cvetlice.

Ljudi je prihajalo vedno manj mimo. Vsi so odšli v park, kjer so se sprehajali pod košatimi kostanj in poslušali zvoke godbe, ki je igrala v njih veselje... Tja je hitro odšla Minka s svojjo košarico, se pomešala med ljudi in jim zopet ponujala šopke lepah narcis. Kako je bilo tukaj vse veselo in živahno! In godba je igrala poskočno, kakor se spodobí spomladí...

Minkin obraz pa je postajal bolj in bolj skrben, njeno srce je obdajala žalost. Začela je glasno klicati in stopati med ljudi. Ti pa se niso niti ozrli nanjo in na njene cvetlice, ampak so se brezskrbno pogovarjali in zvonko smejali. Mlajši so se spogledovali in smehljali drug druge-mu, starejši pa so stopali počasi, vsi resni in dostojanstveni. In godba je venomer igrala...

Minka pa je imela še toliko cvetic... Začela je klicati še glasneje in stopati še hitreje od enega do drugega. Ruta ji je bila zdrknila na ramena, obraz in roke so se potile in venomer je klicala, tako da je bil njen glas že čisto hripav...

Toda že je odbilo poldne. Ljudje so se razhajali na vse strani, godba je utihnila. Nazadnje je ostal park prazen, vsi so bili polagoma odšli...

V Minkini košarici so ostale cvetlice, povezane s lepimi pisanimi trakovi... Nad košarico pa se je sklanjal žalosten obraz...

Kakor v raju— "Ženica, prav nobenega razloga nimaš biti nezadovoljna. Kaj ne ravnam s teboj kakor z angeljekom?..." "To misliš menda zato, ker mi ne kupiš nobene obleke."

ZA ŠALO Adam in moli "Papa ali žro moli obleko?" "Da, žro." "Ali so moli bili za časa Adama že na svetu?" "Da, bili so." "Je res, da Adam ni imel obleke?" "Da, res je." "Kaj pa so moli žrli takrat?"

PRVENSTVO

Kdo je starejši? Nekoč so sedeli v gostilni zdravnik-kirurg, inžir in komunist. Pa prvi zdravnik-kirurg: "Moj poklic je najstarejši, že sam Bog me je rabil, ko je Adamu izrezal rebro!"

"Ta pa nedrži," se odreže inžir, "mene je pa rabil, ko je uravnal svet iz kaosa!" "Kaj, bosta vidva besedičila," jih zavrne komunist, "jaz sem bil prvi, "jaz sem kaos sam!"

NE RAZUME

Gospa: "Kolikokrat sem vam že rekla, da ne trpim, da žvižgate med delom." Sluga: "Če želite, milostljiva gospa, lahko tudi žvižgam, ne da delam."

ŽENSKA MATematika

"Katera leta so v človeškem življenju po dogodkih najbogatejša?" "Pri ženski onih deset let med 28. in 30. letom starosti."

NAZnanilo

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potim naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilih, črtanih in izobčenih članov naznaniti upravništvu Prosvete, da se lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosvete, imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zate pripravljenih listinah vse naslove upravništvu Prosvete posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravništvo uljudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.—Phillip Godina, upravitelj.

Tednik sam stane.....\$1.20 Tednik v Evropo stane 1.70 Poštnina za tednik v Evropo 50

Mladinski List stane.....\$1.20 Ml. List v Evropo stane..... 1.50

Cena oglaševanja po dogovoru. Filip Godina, upravnik.

Alli ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

ZELODCI Za Veliko-noč, 4 do 6 funtov težki, zelo okusni in jamčeni, da so izvrstnega izdelka. Sprejemam tudi naročila in pošiljam po pošti kamorkoli; cena je 40c funt, poštnine pristo. Še priložim rojakom in sobratom za naročila posebno v mestih, kjer nimate prilike kupiti takega blaga za praznike. FRANK AZMAN, 6501 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

CEMU PEŠATI?

Esorka odpravi počutek utrujenosti! Ali spoznate, ko se bliža dnevni delovni čas h koncu? Mogoče je vaša prebavnost in red. Esorka vam hitro povrne vašo prebavnost in odnese počutek utrujenosti. Vam prinese novo energijo, novo živčno moč. Uporabite lekanariz.

KOLEDARČKI

Na rokah imamo še nekaj Koledarčkov S.N.P.J. in stanje po 25c komad. Kdor želi imeti enega ali več, naj hitro pošlje naročila zanj. Imamo le še kakih 50 komadov, torej hitite. Naročila je poslati upravništvu Prosvete, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČNINA ZA LIST PROSVETA

Za Združ. države in Kanado \$6.00 1 tednik in 4.80 2 tednika in 3.60 3 tedniki in 2.40

Za Cicero in Chicago je.....\$7.50 1 tednik in 6.30 2 tednika in 5.10 3 tedniki in 3.90

Tednik sam stane.....\$1.20 Tednik v Evropo stane 1.70 Poštnina za tednik v Evropo 50

Mladinski List stane.....\$1.20 Ml. List v Evropo stane..... 1.50

Cena oglaševanja po dogovoru. Filip Godina, upravnik.

Alli ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

EXPRESNA SLUŽBA V EVROPO preko Hamburga na naših modernih parnikih HAMBURG DEUTSCHLAND ALBERT BALLIN NEW YORK Redna tedenska odputja. Zmerna cena. Dirketna železniška zveza z Jugoslavijo. Redna odputja tudi na naših znanih kabinskih parnikih ST. LOUIS, MILWAUKEE in CLEVELAND Za navodila vprašajte lokalnega agenta ali HAMBURG-AMERICAN LINE 177 N. Michigan Avenue Chicago

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA Tiaka vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerna, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

Valentin Katajev: ČANOVSKA MRZLICA

Ah, meščani, meščani! Povejte mi odkrito po svoji vesti in položite roko na srce: kaj vam je šah in kaj ste vi šahu? Sicer pa ni vredno o tem še nadalje zaman govoriti, ko vendar vsak meščanski nos amatra za svojo najsvetejšo dolžnost, da se z glasnim sopenjem čim bolj približa blesteči, klasični, modri in kockasti deski.

"Ali vam ugaja?" "Nu?" "Ilijin-Zenevskij?" "Nu?" "Capablanca?" "Nu?" "Vrag naj vas vzame! Vprašal sem vas, če vam ugaja Ilijin-Zenevskij, ki je potolkel Capablanca?" "Kupčija!" "Dovolite... Jaz vendar sam... Časniki... In sploh..." "Pravim vam: kupčija. Gotovo sami veste, da tudi tu mešetarijo..." "Nu?"

Sepetaje: "Politbiro!" "Oj!"

"Še huje ko oj! Med nama rečeno, seveda. Zenevskemu so to predpisali v zmislu strankine discipline. Lahko razumete, da siromaku ni ostajalo drugega kakor to..."

"Kaj vendar govorite?" "Na svoje oči sem videl potni list, ki ga je prejel Zenevski od strankinega odbora. Črno na belem. "Sodruga Zenevskega pošiljamo na mednarodni šahovski turnir. V zmislu strankine discipline predpisujemo sodruga Zenevskemu, da mora premagati imperialističnega svetovnega šampijona, kubanskega belogardista, grofa Capablancu. O izidu naj nam takoj poroča." "Glej, glej! Hvala, da ste mi povedali. Že grem, že grem..." "Poslednja novost! Ali veste, zakaj je Torres izgubil igro proti Bogoljubovu?" "Vem. Prejel je brzojavko iz Mehike." "Nu, in kaj je bilo v brzojavki?" "Prod desko."

"Sporočili so mu: 'Cowboyi so napadli naš rančo, pobrali vso živino, zapalili poslopja. Tvoja prisotnost je neobhodno potrebna.' Sami razumete, po taki brzojavki."

"Kaj še! Tam je bilo rečeno: 'Mama se jezi, vrni se v Mehiko, Saša.' Sami razumete, po taki brzo..."

"Kaj? Brzojavka iz Mehike? Neumnost! Brzojavke so poslali fašisti a Kube... Če igro dobíš, te ustrelimó! Sami razu..."

"Dovolite, kak opravke ima tukaj Kuba? Saj vendar ni igral s Capablancu, ampak z Bogoljubovim."

"Res? Glej no, na to pa še pomislil nisem!"

"Ubogi Capablancu!" "Kaj pa je, dušica?"

"Kaj naj vendar bo? Predstavi si njegov položaj. Privleki se so siromaka v tuje mesto. Niti enega znanega dekleta. Mrzaj je. Povrnika nima. Jezika ne obvlada. Šah igra slabo... Grozno!"